

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет романської філології і перекладу
Кафедра іспанської і новогрецької філології та перекладу

Допущено до захисту
«__» _____ року
Завідувач кафедри
_____ Олена ЗАЛЄСНОВА

КУРСОВА РОБОТА
з філології на тему:

«Особливості та шляхи формування іспанської діалектальної лексики»

Студентки групи Млі 01-21
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.051 Романські мови і літератури (переклад включно),
перша- іспанська
Освітня програма Іспанська мова і література,
друга іноземна мова, переклад
Водяницької Анастасії Миколаївни
Науковий керівник:
канд. філол. наук, доцент Олена ЗАЛЄСНОВА

Чотирибальна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Київ 2024

АНОТАЦІЯ

В даній роботі розглянуті основні аспекти, що мали вплив на формування та розвиток іспанських діалектів. Серед теоретичних елементів розглядаються поняття діалекту та його лексики, класифікації іспанських діалектів, основні джерела формування іспанської діалектальної лексики та особливості іспанської діалектальної лексики.

До практичних елементів віднесені аналіз діалектної лексики на прикладі андалузького діалекту, порівняльний аналіз лексичних особливостей андалузького та кастильського діалектів, вплив діалектної лексики на літературну іспанську мову. В ході роботи відмічено значення історичного, соціального, географічного та культурного впливу на розвиток іспанських діалектів.

Даний проект може допомогти краще зрозуміти деякі особливості розвитку діалектів в іспанській мові.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: діалект, діалектальна лексика, іспанська мова, класифікація, соціальний діалект.

ЗМІСТ

Розділ 1. Теоретичні аспекти в дослідженні іспанської діалектальної лексики

1.1. Поняття діалекту та його лексики

1.2. Класифікація іспанських діалектів

1.3. Основні джерела формування іспанської діалектальної лексики

1.4. Особливості іспанської діалектальної лексики

ВИСНОВКИ ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Розділ 2. Практичний елемент дослідження іспанської діалектальної лексики

2.1. Аналіз діалектної лексики на прикладі андалузького діалекту

2.2. Порівняльний аналіз лексичних особливостей андалузького та кастильського діалектів

2.3. Вплив діалектної лексики на літературну іспанську мову

ВИСНОВКИ ДРУГОГО РОЗДІЛУ

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Курсова робота присвячена особливостям та шляхам формування іспанської діалектальної лексики. В даній курсовій роботі розглянуті теоретичні аспекти в дослідженні іспанської діалектальної лексики, а також практичні елементи дослідження іспанської діалектальної лексики. Окреслені причини виникнення діалектів в іспанській мові, наголошено на фонетичних, граматичних та лексичних відмінностях в діалектах. Розглянуто кілька лінгвістичних елементів, які мали свій вплив на формування та розвиток іспанських діалектів.

Наразі в іспанській мові існує багато різноманітних діалектів, які є поширеними як в Іспанії, так і в країнах Латинської Америки. Лінгвісти потребують базових знань особливостей виникнення діалектів та тонкощів при подальшій роботі з ними, що зумовлює *актуальність дослідження* діалектів іспанської мови.

Об'єктом дослідження є діалекти іспанської мови.

Предметом дослідження є тонкощі формування діалектальної лексики.

Метою роботи є дослідження особливостей та шляхів формування іспанської діалектальної лексики.

У ході реалізації поставленої мети сформульовано ряд *завдань*:

1. висвітлити теоретичні засади дослідження іспанської діалектальної лексики;
2. розглянути основні джерела формування іспанської діалектальної лексики;
3. виділити класифікацію діалектів іспанської мови;
4. проаналізувати лексичні особливості андалузського та кастильського діалектів.

Застосовані методи дослідження. Порівняльний та зіставний метод з метою виявлення спільності та відмінності основних джерел формування іспанської діалектальної лексики. Метод класифікації, застосований для структуризації іспанських діалектів. Метод порівняльного аналізу, застосований для порівняння андалузського та кастильського діалектів.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел.

У вступі зазначено тему дослідження, обґрунтовано актуальність дослідження та сформувано мету дослідження.

У першому розділі викладено теоретичні засади дослідження іспанської діалектальної лексики. Розділ складається з 4 підпунктів.

У другому розділі зроблено порівняльний аналіз лексичних особливостей андалузського та кастильського діалектів. Розділ складається з 3 підпунктів.

У загальному висновку підводяться підсумки дослідження.

Загальний обсяг: 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

Теоретичні засади дослідження іспанської діалектальної лексики

1.1. Поняття діалекту та його лексики

«Діалект (від грец. *διáλεκτος* – розмова, говір, наріччя)» – варіант даної мови, який утворює разом з літературною, національну мову. Спосіб спілкування серед представників однієї соціальної чи територіальної групи.[1]

Діалекти розрізняють за двома чинниками, такими як: соціальні та територіальні діалекти.

- Територіальні діалекти мають особливості у використанні власних граматичних, словотвірних, семантичних, фонетичних і лексичних систем. Вони поділяються на наріччя, говори та говірки за спільними або відмінними рисами на всіх мовних рівнях, що дає нам можливість протиставляти або поєднувати їх.

Є мови в яких є незначна територіальна різниця, таким чином носії різних діалектів можуть спокійно розуміти один одного, натомість в інших мовних діалектах де простежується значна територіальна різниця може ускладнювати або іноді взагалі робить неможливим спілкування між носіями різних діалектів цих мов.

П. Мейєр та Ж. Жільєрон які є представниками романської діалектологічної школи, мали думку, що існують тільки окремі межі діалектальних явищ та їхні проекції на карті «ізголоси», за їх твердженням було заперечено можливість виділення діалектів як цілісної мовної системи.

Ф. Вреде та Т. Фрінгіс, діалектологи, які у свій час доводили реальність діалектів, визначали у них наявність ядра та периферії. В українській діалектології Д. визнають різновидом чи формою національної мови. У науковців різні точки зору на принципи розподілення діалектів. Границі

поширення діалектних одиниць визначаються методом картографування, який є основою лінгвогеографії.

- «Соціальні діалекти – види загальнонаціональної мови, що є вживаними у окремих середовищах певних соціальних груп. Іншими назвами є соціолекти, арго, жаргони, сленги.» [1]

Соціальні діалекти можуть розрізнятися лише на фразеологічних та лексичних мовних рівнях, вони поділяються на групові (корпоративні), професійні і мови арго(таємні мови), чим відрізняються територіальні діалекти. Варіації загальноприйнятої народної мови, характерні для певних економічних, кастових, релігійних та ін. соціальних груп також належать до соціальних діалектів.

«Професійні соціолекти – які додаються до основної форми існування мовної лексичної системи, властиві представникам певних професій та роду діяльності.»[1]

Соціолекти утворюються в групах людей, які тісно між собою пов'язані, наприклад в таких ситуаціях як спільне навчання, служба в армії, заняття спортом, захоплення якоюсь грою тощо. Коли об'єднуються люди одного віку, виникає молодіжний жаргон, який є одним з найпоширеніших вікових різновидів соціолектів. Професійна лексика виникає за потреби в назві якоїсь особи, явища, предмета чи дії, з котрими людина має справу у своїй діяльності. Групові соціолекти формуються за таких джерел як: територіальні діалекти, регіональна лексика, мова масової культури, ЗМІ, реклами тощо. [1]

Діалектна лексика – це терміни, слова та вирази, що вживаються в мові певного діалекту або регіональної мовної варіації. Вона відрізняється від лексики літературної мови тим, що може включати в себе унікальні слова, які є характерними саме для цього діалекту або регіону. Діалектна лексика може бути запозичена з інших мов, утворюватися шляхом внутрішнього розвитку мови або бути архаїзмами, які зникли з літературної мови.

Діалектна лексика є надважливим аспектом для розуміння різноманітності та еволюціонування мови. Вона відображає і культурні відмінності, і специфічні реалії певних людських угруповань чи певних

регіонів. Збереження та вивчення діалектної лексики, донесення її до наступних поколінь допомагає збереженню мовної спадщини, підтримує різноманіття мови та дозволяє дізнаватися більше про історію та розвиток будь-якої мови.

Мовне переплетіння, що утворюється з різних діалектів та їх різноманітної лексики, відображає багатство та складність культурного способу життя людей. Це допомагає збагаченню сприйняття мови та вносить новизну у висновки в мовознавстві.

Одним з основних чинників діалектної лексики є діалектизми.

Діалектизмами називають слова, які характерні своєю територіальною обмеженістю і є достатньо контрастними порівняно з загальноприйнятими нормами літературної мови.

За мовними ознаками розрізняються фонетичні, граматичні, етнографічні та лексичні діалектизми.

Семантичні діалектизми:

Це ті слова, які в діалекті відрізняються своїм значенням від загальномовного[2]:

Carro – У країнах Мексики та Центральної Америки, *carro* означає автомобіль. В Іспанії, *carro* також вживається для означення вагонетки або колії.

Guagua – Канарський діалект має слово *guagua*, яке означає автобус. У Латинській Америці, це слово зазвичай вживають щоб позначити дитячу коляску.

Tinto – В регіонах Латинської Америки *tinto* означає "кава". В Іспанії його зазвичай використовують для позначення червоного вина.

Chaval – Іспанською *chaval* означає "юний хлопець" або "хлопчак". У Венесуелі та Колумбії зазвичай означає "дружній товариш".

Етнографічні діалектизми:

Діалектизми, слова, що мають значення як місцеві реалії й поняття, обмежені певною територією. В літературній мові не мають своїх еквівалентів.[2]

Guayabera – традиційна сорочка, поширена в Латинській Америці, особливо в Кубі та Мексиці.

Sombrero – широка кругла шляпа, є характерною для Мексики та інших країн Латинської Америки.

Mole – традиційний мексиканський соус, який готується з різних інгредієнтів, та шоколаду.

Ceviche – страва з морських продуктів, популярна в країнах Латинської Америки, приготована з риби або морепродуктів, маринованих у лаймовому соку.

Hamacas – тканина яка використовують для відпочинку або сну, поширена в Мексиці та Карибських країнах.

Rebozo – тонкий шовковий або бавовняний шарф, що носить жінками в Мексиці та Центральній Америці.

cenote – природна діра чи карстове озеро, поширене в Мексиці та Центральній Америці.

Páramo – високогірна екосистема, характерна для Андських гір в Іспанії та Латинській Америці.

Лексичні діалектизми

Слова або стійкі словосполучення, які не входять до лексичної системи літературної мови, а є елементом лексики певного говору (діалекту)[2].

Tajada – Вживається в Колумбії для позначення шматка фрукта або овочу. У літературній мові не використовується.

Chambear – В мексиканському діалекті означає працювати або намагатися. У літературній мові використовується більш стандартний термін "trabajar".

Tajamar – У регіонах Латинської Америки вживається для позначення штучного ставка, в якому зберігають воду. У літературній мові може використовуватися термін "presa".

Jerga – може вживатися для позначення місцевого сленгу чи жаргону в певному регіоні. У літературній мові це слово рідко використовується для цього значення.

Граматичні діалектизми

Граматичні діалектизми мають відмінності від літературної норми в оформленні деяких граматичних форм[2]:

В андалузькому діалекті зустрічається використання форми *Ustedes* (Ви – ввічлива форма займенника в множині), замість форми (Ви – як форми звертання до групи людей) *Vosotros*.

У регіонах, Північної Іспанії та Латинської Америки, займенник *Vos* використовують замість *Tú* для звернення до другої особи однини.

Фонетичні діалектизми

Різняться з літературною мовною нормою саме вимовою певних звуків.[2]

В діалекті андалузького регіону можемо спостерігати такі зміни як палаталізація кінцевої наголошеної [a] у закінченнях : -as, -ar, -a на [e].

Trabajar = [trabajé], *lunar* = [lunaré]. Це явище є особливо розповсюдженим у центральній частині Андалусії, в таких місцях як Севілья та Малайзія.

Ще одним поширеним явищем в андалузькому діалекті являється втрата альвеолярних приголосних таких як [r] та [l].

Estudiantes → [ehtudiante].

Вивчення іспанської діалектної лексики є важливим чинником для розуміння розвитку мови, її географічного розповсюдження та значимого впливу на іспанську літературну мову.

1.2. Класифікація іспанських діалектів

Базові критерії в класифікації іспанських діалектів відокремлюють два основних, таких як: лінгвістичний та географічний.

В географічному принципі діалекти поділяються на декілька груп. Розглянемо дві основні з них:

- **Західнороманські діалекти** – це такі діалекти як: астури-леонський, арагонський, каталонський, кастильський (літературна мова), галісійсько-португальський. Кожен з них має свої унікальні фонетичні риси, граматичні та лексичні відмінності.
- **Східнороманські діалекти** складаються з таких як: андалузський, мурсійський, канарський та латиноамериканські діалекти. Латиноамериканські діалекти, на відміну від діалектів в Іспанії, різноманітніші за рахунок культурного обміну та впливу мовних відмінностей місцевих народів та колоніальних структур. [3, 4]

Діалектна варіативність іспанської мови зумовлена історичними впливами, географічною ізоляцією та культурним обміном. Наприклад, географічна неоднорідність Іспанії та колоніальні розширення в Латинській Америці зробили свій вклад у формування різних діалектичних груп. Крім того, взаємодія з іншими мовами, такими як арабська або індігенні мови (індігенність – (або автохтонність) приналежність до території за походженням, за коріннями.)[5] латиноамериканських народів, також вплинула на діалектне розмаїття.

1.3. Основні джерела формування іспанської діалектальної лексики

Діалектна іспанська лексика формується з кількох джерел, як внутрішніх, так і зовнішніх.

Іспанія має багатий різноманітний мовний візерунок, який включає не лише офіційну мову – іспанську (також відому як кастильська), але й інші мови, що є індігенними для деяких регіонів країни. Певні з цих індігенних мов вважаються зникаючими через занепад використання та інші чинники. Найвідоміші індігенні мови Іспанії:

1. Баскська (Euskara): Ізольована мова, що має довгу історію і використовується в Країні Басків та в прилеглих регіонах.

2. Каталонська (Català): Мова, яка походить від латинської і використовується в автономних областях, а саме в Каталонії, Валенсії та на Балеарських островах.
3. Галісійська (Galego): Мова північного заходу країни.
4. Арагонська (Aragonés): Одна з мов, яка використовується в Арагоні.
5. Астурійська (Asturianu): Нею розмовляють в Астурії, що є частиною Піренейського півострову Іспанії.

Основні джерела формування іспанської діалектальної лексики включають в себе такі особливості як:

Внутрішній розвиток мови:

Лексичні запозичення з інших мов:

В більш широкому розумінні **запозичення**: це процес перенесення елементів однієї мови до іншої через мовний контакт. Це може бути слово, морфема, синтаксична конструкція тощо. Запозичені слова стають частиною мови одержувача, відмінно від іноземних слів, які можуть зберігати свою сторонню природу.[6]

Мовний контакт, міжмовний контакт – це взаємодія двох або більше мов, яка впливає на їхню фонетичну, граматичну структуру та словниковий запас. Вивченню таких взаємодій присвячений розділ мовознавства, відомий як контактна лінгвістика. [6]

Запозичення виникають коли в мовній системі слабка функціональна завантаженість одного з елементів, їм притаманні послаблення структури на якійсь її ділянці. Це призводить до можливості взаємозаміни та співіснування варіантів або до повного їх зникнення.

Під різним поглядом в деяких випадках запозичення представляє собою не результат впливу однієї мови на іншу в межах культурного обміну, зазвичай це є проявом даної лексичної динаміки, яка властива певній мові.

Довготривала взаємодія Іспанської мови з іншими мовами, такими як: арабська, французька, індігенні мови, призвела до утворення нових слів, що походять із різних мовних систем.

Chocolate (шоколад) утворене з ацтекського слова *xocolatl*, яке потім було запозичено іспанцями.

«Запозичення слова з науатля, мови ацтеків, де слово *xocolātl* використовувалося для позначення шоколадного напою. [7].»

Слово цукор *azúcar* походить від санскритського *sharkara*, яке перси перетворили на *sakar*. Греки взяли перський термін і назвали його *sakjar*. Класична арабська мова взяла грецький термін і назвала його *sukkar*, а пізніше латино-арабська назвала його *assúkar*. Санскрит узяв слово *sharkara* від *çarkara*, що означає пісок, оскільки саме так вони називали білуватий порошок цукрової тростини.

Хоча він не починається з наголошеної літери, його артикль завжди вживається в чоловічому роді. [7]

Слово *panetería* від французького *paneterie*, перетворилося лише в закінченні, надавши тим самим жіночий рід запозичення.

Те саме можемо бачити в слові *huncha* від французького *hunche*.

Процеси словотворення (афіксація, композиція, деривація):

В Іспанській мові існує багато різних способів утворення нових слів. Далі розглянемо три способи, таких як: афіксація, композиція та деривація.

- **Афіксація** – спосіб словотвору, який допомагає створювати нові слова методом приєднання словотвірних афіксів, префіксів та суфіксів, до основ різних частин мови.

Приклад афіксації: *descubrir* – утворене від *cubrir*, додавши префікс *des-* для позначення зворотності.

- **Композиція** – Поєднання слів для утворення нового.

Приклад композиції: *paraguas* – поєднання слів *para* (для) та *aguas* (вода) для утворення слова "парасолька".

- **Деривація** – створення нових слів шляхом походження від існуючих.

Приклад деривації: *amable* – утворене від *ama* (кохана) за допомогою суфікса *-ble*, який означає здатність або можливість.

Архаїчні слова, які зникли з літературної мови:

В літературній мові є ряд слів які вже не вживаються, їх називають архаїчними але вони можуть продовжувати своє існування в діалектах, зберігаючи давній лексичний склад.

Orto – село, вже не вживається в сучасній літературній іспанській мові, але може зберігатися у деяких діалектах.

Albricias – вживалося для того щоб виразити радість або привітання, в сучасній літературній мові майже не вживається. Найчастіше може зустрічатися в сільській мові або людьми похилого віку.

Mancebo – це слово мало значення молодий чоловік або юнак. Зустрічається у деяких діалектах регіональної мови, де є збереженим традиційний лексичний запас.

Celtibero – походить від давніх іспанських племен, іноді вживається у деяких регіональних діалектах, особливо в історично пов'язаних областях.

Zamarra – раніше мало значення одягу, але на даний момент вийшло з літературної мови, вживається в регіональних діалектах зі збереженою старовинною лексикою.

Лексичні запозичення з інших мов:

Інші мови, такі як арабська, латинські мови, французька, англійська, вносять свій внесок у розмаїття лексики іспанських діалектів.

Слово *tomate* – (помідор), запозичено з нативно-американської мови нагуатль.

Вплив субстрату та суперстрату.

Мови, які існували на території Іспанії до формування іспанської мовної системи, мали вплив на формування діалектів.

Арабський субстрат:

Слова які залишили свої відбитки в андалузських регіональних діалектах, були запозичені з арабської мови, в той час як на Півдні Іспанії була арабська домінація.

Aceituna – (олива), має арабське походження (*az-zaytūn*).

Гімалайський субстрат:

До прибуття римлян на території Іспанії панувала мова, яка створила вплив на іспанську мову та нині є помітною в деяких її діалектах, насамперед в тих в яких збереглися архаїчні форми.

Chaval – (хлопчик) має готське походження.

Субстрат індігенних мов:

Індігенні мови Іспанії мали вплив на формування діалектів. В баскському регіоні у лексиці та фонетиці іспанської мови, можна знайти індігенні елементи, а також у діалектах, що межують з галісійськими територіями.

Jaguar – ягуар, має походження з назви цього хижака в індігенних мовах Мексики, науатль.[8]

Після появи іспанської мови домінуючі мови могли внести в свій внесок у формування діалекту через культурний обмін та взаємодію із зовнішніми системами мовлення.

Alcázar – (ісп. Alcázar; з араб., al-qasr, «фортеця»), позначає фортецю або замок, запозичене з арабської мови, після арабської домінації в Іспанії.

Barricada – барикада, термін відомий через французьку мову. Їх часто використовували під час буржуазних революцій і протестів для того щоб блокувати вулиці та забезпечувати оборону. [9]

1.4. Особливості іспанської діалектальної лексики

Іспанська діалектальна лексика має глибоку різноманітність регіональних особливостей, які виникли завдяки географічному, історичному та культурному контекстам. Розглянемо деякі їх особливості:

Географічна обмеженість – говорить про те, що деякі слова або вирази обмежені географічно і розповсюджені тільки в певних регіонах.

Chaval - діалектне слово іспанського діалекту Кастилії і Леону, розповсюджений також в регіонах з відчутним впливом цього діалекту. В інших

регіонах Іспанії це слово може бути незрозумілим або його значення може відрізнятися.

Каталонський діалект іспанської мови слово має слово *pisó* – яке використовують для позначення "квартири", у багатьох інших регіонах Іспанії воно поширене як "підлога".

Варіативність – слова або вирази, які мають відмінні форми або значення виходячи з контексту чи регіону.

Friolero та *friolento* – В Кастилії та Леоні використовують "friolero" для опису людини, яка легко замерзає. Натомість в Андалусії використовують "friolento" з тим самим значенням.

В діалекті Мадрида слово *guay* означає "чудовий" або "крутий", в інших регіонах розповсюджені синоніми, такі як "chévere" у Колумбії або "chido" в Мексиці.

Діахронна еволюція – з часом деякі слова або вирази змінюються, та колишнє вживання чи значення відмінне від сьогодення.

Móvil та *celular* – В Іспанії вживається слово "móvil" для позначення мобільного телефону, тоді як у Латинській Америці більш поширене слово "celular".

Vosotros у Латинській Америці замінюється на *ustedes* як форма ввічливого звертання до групи людей. У деяких регіонах Іспанії, таких як Каталонія, вживається *vosotros* без зміни.

Культурне відображення – слова або вирази, які відображають унікальні культурні аспекти та традиції певного регіону.

Alpargatas – це традиційне взуття з плетеної соломи або коноплі, яке використовувалося селянами в Іспанії.

У культурі Країни Басків слово *txapela* використовується для позначення традиційного баскського берета, яке має глибокі культурні зв'язки з цим регіоном.

Такі особливості іспанської діалектальної лексики додають кольору та живості різноманітності іспанської мови та культури.

Висновки першого розділу

Підсумовуючи викладене в першому розділі роботи, можна усвідомити всю багатогранність та різноманітність іспанських діалектів, їх неабиякий вплив на розвиток сучасної іспанської мови та літератури. Це було помітно вже починаючи з опрацювання поняття діалекту та його різновидів. На рівні з географічними обмеженнями діалектів виступають інші джерела впливу на розвиток діалектів, а саме діахронна еволюція, культурне відображення, тощо.

Етапи історичного розвитку діалектів Іспанії та її лексики – це ще один аспект у вивченні іспанської мови. Відмінність діалектів і, водночас, їх неабияка схожість дають змогу побачити коло того, з чого ці діалекти формувались (наприклад, територіальний чи соціальний діалекти).

Загалом же всі діалекти формувались під впливом чи за допомогою мовних контактів. Цей факт можна віднести до одного з основних джерел формування іспанської діалектальної лексики.

РОЗДІЛ 2.

Практичний аспект дослідження іспанської діалектальної лексики

2.1. Аналіз діалектної лексики на прикладі андалузького діалекту

Різновиди андалузького діалекту в іспанській мові здебільшого поширені в південній частині Іспанії. Андалузький діалект так і як його різновиди є одним з найбільш особливих в південній частині півострова, а також має багато відмінностей від північної частини та від загальноприйнятої іспанської мови.

Андалусія являє собою досить густонаселене місто, тому його діалект є другим розмовним після перехідних варіантів між кастильським і андалузьким.

Еміграція з Андалусії до іспанських колоній у Північній та Південній Америці призвела до того, що багато американських варіантів іспанської мови мають спільні риси з андалузьким, такі як використання "ustedes" замість "vosotros" для звертання до другої особи множини та "seseo". [10]

Андалузький діалект іспанської мови насичений розмаїттям унікальних особливостей.

Ось деякі характерні лексичні риси андалузького діалекту:

Фонетичні варіації

Сібілантизація - достатньо часто зустрічається в Андалузькому діалекті. Наприклад, слово *gracias* може вимовлятися як [graSias], [selebración] – [celebración]

«Сібілантизація (Seseo): Це явище, коли звук [θ] (який в іспанській мові позначається літерою "z" або "c" перед "e" або "i") вимовляється як [s], тобто як звук "с".»

Ельзізія голосних – У деяких випадках кінцеві голосні можуть бути вилучені або замінені іншими звуками, коли наступний іде голосний.

Лексичні запозичення:

Багато слів в андалузькому діалекті мають арабське походження через вплив ісламської культури в історії регіону. Наприклад, слово *azúcar* (цукор) походить з арабського *as-súkkar*.

В андалузькому діалекті є слова, які запозичені з інших мов, що існували на Іберійському півострові, латинської та готської. Наприклад, слово *guerra* (війна) має латинське походження.

Відмінності в граматиці:

У деяких частинах Андалусії використовується форма *vosotros* – "Ви" для звертання до групи людей, друзів що може мати відмінності з іншими регіонами Іспанії, де ця форма не є розповсюдженою.

Унікальні фразеологізми та вирази:

Фразеологізми – це стійкі вирази або фрази, які мають специфічне значення, яке важко або неможливо вивести зі значень окремих слів у фразі. Фразеологізми використовуються для передачі певних концепцій або виразів і можуть мати культурні або історичні корені.

¡Vaya tela! – Це вираз, який використовується для вираження здивування або роздратування. Він є характерним для андалузького діалекту і може бути менш вживаним в інших регіонах.

Аналізуючи ці характеристики, можна поглиблено зрозуміти унікальність та різноманітність андалузького діалекту іспанської мови.

2.2. Порівняльний аналіз лексичних особливостей андалузького та кастильського діалектів

Видається доцільним провести порівняльний аналіз лексичних особливостей андалузького та кастильського діалектів:

Лексичні відмінності – це різниця вживання слів або виразів в межах говорів або діалектів однієї мови. Лексичні відмінності можуть включати в себе

різні слова для позначення одного й того ж предмета або концепції, а також різні вирази або ідіоми.

Наприклад, в андалузькому діалекті можуть використовуватися інші вирази для позначення їжі порівняно з кастильським діалектом.

Арабські запозичення: *azúcar* (цукор) та *albóndiga* (котлета) є арабськими запозиченнями.

Співзвучність – звучання або вимова фраз та слів є майже ідентичною, мають відмінне значення чи походження. Виникає через зміни у морфології або фонетиці мови.

Наприклад, слова *boca* (уста) і *voca* (голос) мають схожу вимову, але різне значення.

Кастильський діалект може містити більше слів, що походять від латинських та готських коренів. Наприклад, *derecho* (право) має латинське походження.

Варіанти одних і тих же слів – це використання різних форм або варіантів одного й того ж слова або виразу в різних говорах або діалектах мови, включає в себе варіації в написанні, вимові або значенні слів.

Наприклад, слово "автобус" може бути *autobús* в кастильському діалекті та *guagua* в деяких латиноамериканських діалектах. Слово *tren* (потяг) в андалузькому діалекті може бути "tren" або "trén".

Фактори, що сприяли цим лексичним варіаціям

Історичні впливи – це вплив минулих подій, подій або епох на формування культурних, соціальних або мовних аспектів суспільства. У контексті лексичних відмінностей між діалектами іспанської мови, історичні впливи можуть включати арабське панування, Реконкісту, колонізацію та інші історичні події, які вплинули на мову та культуру певних регіонів.

Арабське завоювання в Іспанії, яке розпочалося у 711 році, Андалузія на протязі багатьох століть буда під арабською владою, у зв'язку з чим арабська дала вагомий вплив на мову та культуру. Андалузія була основною областю арабської культури, і це панування залишило свій слід у лексиці, граматиці та фонетиці андалузького діалекту.

Багато арабських слів та виразів стали частиною андалузької мови, що відрізняє її від інших регіональних варіантів. Кастильський діалект на відміну від андалузького піддався впливу європейських мов, латинська та готська. [11]

Реконкіста та формування королівства Кастилія: Реконкіста – це період історії Іспанії, коли християнські воїни повертали контроль над територіями, які раніше були під арабською владою. Королівство Кастилія відіграє важливу роль у цьому процесі. Реконкіста сприяла формуванню кастильського діалекту та його лексичних особливостей, які є відмінними з андалузьким діалектом. Реконкіста яскраво відображається в літературі Іспанії (у героїчному епосі про Сіда, романсеро й інших пам'ятках).

Кастилія відіграла особливу роль в Реконкісті та мала вплив на формування загальнонаціональної іспанської мови, в її основі лежить діалект який був поширений на відвоєнованих територіях. [12][13]

Культурний обмін та взаємодія. Після завершення реконкісти та визволення великої частини Іспанії від арабського панування, культурний обмін та взаємодія збільшувалися та приносили свої плоди. Це стало початком створення умов для переплетення різних мовних елементів та впливів, які в майбутньому розповсюдилися у лексичних особливостях андалузького та кастильського діалектів.

В цілому, історичні впливи грали важливу роль у формуванні лексичних особливостей андалузького та кастильського діалектів іспанської мови, відображаючи складний процес культурного та мовного розвитку в Іспанії протягом вікових періодів.

Географічна ізоляція. Стан певного регіону або території, яка відокремлена від інших географічних областей, що здебільшого призводить до формування унікальних культурних чи мовних особливостей. У контексті лексичних відмінностей між діалектами іспанської мови, географічна ізоляція може сприяти розвитку регіональних варіантів мови та лексичних особливостей.

Географічне положення Андалузії у південній частині Іспанії сприяло її ізоляції від інших регіонів та активному культурному обміну з арабами, євреями

та іншими народами. Це призвело до утворення унікальних лексичних відмінностей.

Географічна ізоляція також може сприяти збереженню стародавніх мовних форм та архаїчних слів, які можуть втратитися або змінюватися в більш доступних для зовнішніх впливів регіонах. Таким чином, географічна ізоляція може впливати на формування лексичних відмінностей між різними діалектами та регіональними варіантами мови.

Контакт з іншими культурами. Може призвести до запозичень слів або фраз з інших мов або культурних традицій, також можливе виникнення регіональних виразів або сленгу, що є характерним для конкретного регіону чи соціальної групи. Під час періоду арабського панування в Іспанії багато арабських слів та фраз були запозичені в іспанську мову. Такі слова, як *azúcar* (цукор) або *albóndiga* (котлета), стали частиною іспанської лексики через контакт з арабською культурою.

Соціальні фактори. Аспекти соціальної структури та взаємодії, які впливають на формування мови та лексичних особливостей. Соціальні фактори можуть включати етнічну приналежність, класову структуру, освіту та інші чинники соціального життя, які можуть відображатися у вживанні мови та лексиці.

В різних соціальних групах існують свої унікальні лексичні особливості. Слова, вирази та стилі мови відрізняються в залежності від соціального статусу, освіти або професійної групи. Спеціалізована лексика, що використовується в певних професійних середовищах, може бути незрозумілою для тих, хто не має відповідного досвіду.

Деякі діалекти або регіональні варіанти мови можуть бути асоційовані з певними соціальними групами, що може впливати на їх вживання та розповсюдження.

Економічні фактори. Економічні фактори можуть включати рівень розвитку, індустріалізацію, зайнятість та інші аспекти економічного життя, які можуть впливати на вживання мови та варіації лексики.

Економічно розвинені регіони можуть мати вищий рівень освіти та доступ до культурних ресурсів, що може впливати на розвиток мови та лексичних особливостей. Економічні міграційні потоки можуть призвести до збагачення мови новими словами, виразами та культурними елементами, які приносять з собою мігранти. Це може призводити до формування мовних варіантів або міжмовних контактів, що відображають культурний і економічний обмін між різними групами людей.

Узагальнюючи, лексичні відмінності між андалузьким та кастильським діалектами відображають складність мовної мозаїки Іспанії, яка формується під впливом історичних, географічних та культурних чинників.

2.3. Вплив діалектної лексики на літературну іспанську мову

Вплив діалектної лексики на розвиток літературної іспанської мови є значущим і цікавим аспектом. Діалектні слова та вирази, які спочатку можуть бути характерними для певних регіональних варіантів мови, з певним періодом часу стають частиною літературної норми, збагачуючи та урізноманітнюючи мову.

Слова, які походять з арабської мови і спочатку були характерними для андалузького діалекту, такі як *aceituna* (оливка), *almohada* (подушка) або *alberca* (басейн), з часом стали широко вживаними у літературній іспанській мові.

Різні фразеологізми або вирази, які можуть бути специфічними для певних регіональних варіантів мови, такі як *estar en las nubes* (літати в хмарах) або *irse por las ramas* (ходити по гілках), також часто зустрічаються в літературних текстах.

Діалектна лексика може додавати кольору та автентичності до літературних творів, створюючи більш живі та виразні образи і сцени.

Використання діалектних слів може також допомагати письменникам передати характери та особливості різних персонажів або середовищ.

Чинники, що впливають на прийняття чи неприйняття діалектних слів до літературної норми

- **Контекст:** Вживання діалектних слів може бути прийнятним у тій мірі, в якій вони відповідають характерам та обставинам твору.
- **Популярність:** Якщо діалектне слово чи вираз широко вживається в побутовій мові або має популярність серед читачів, воно може стати прийнятним для вживання в літературі.
- **Авторський стиль:** Деякі письменники можуть активно використовувати діалектну лексику як частину свого авторського стилю, в той час як інші можуть уникати її вживання.

Висновки другого розділу

Аналіз андалузського діалекту виявив особливості його формування та фактори впливу на розповсюдження на території Іспанії. Цей діалект має ряд певних особливостей, серед яких і фонетичні варіації (такі як сібілантизація чи ельїзія голосних), а також деякі лексичні та граматичні відмінності.

Порівняння двох діалектів (кастильського і андалузського) дало можливість розкрити сутність формування кожного з них під особливим впливом і географічних факторів, і мовних контактів тощо.

Дані діалекти не знаходяться в межах, окреслених загальнодержавним літературним мовленням, хоча певні стики цих систем все ж таки мають місце. Тому абсолютно природньо, що ряд діалектальних явищ розширив площину вжитку та ввійшов до загальнолітературної іспанської мови саме з андалузського та кастильського діалектів.

ВИСНОВКИ

Час не стоїть на місці, і його вплив відчутний всюди. Змінюється життя людини, змінюються потреби та навколишній світ – і все це змінює мову. Так, разом з іншими чинниками, а саме географічними, фонетичними, синтаксичними, історичними тощо, час вплинув і на формування іспанської діалектальної лексики. Кожен діалект має свою історичну спадщину, свої особливості. Протягом часу деякі діалектичні вирази чи слова вплітаються самим органічним чином в літературну мову та сприяють її збагаченню.

У формуванні діалектальної лексики, як показав аналіз, чи не найголовнішим з факторів є розвиток шляхом мовних контактів. І, дійсно, без особистого спілкування будь-яка мова втрачає свій сенс. На додачу, діалекти відображають не тільки соціально-побутове життя окремого регіону чи людської спільноти, вони відображають весь спектр мовної культури народу.

Синтаксичні, фонетичні, граматичні та морфологічні конструкції іспанської мови, доволі часто запозичені з різних мовних зразків, загалом формують цілісну картину мовної сім'ї. Порівняльний аналіз двох діалектів (андалузького та кастильського), дав змогу визначити лексичні особливості їх та вплив на загальнонаціональне мовлення в цілому.

Це дослідження може стати в нагоді студентам, які вивчають романську групу мов, допомогти їм краще зрозуміти деякі особливості розвитку діалектів в іспанській мові зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Железняк, М. Г., & Масенко, Л. Т. (2007). Діалект. В: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. (Ред.), Енциклопедія Сучасної України. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України.
2. "Діалектна лексика: Види діалектів". Fonofond.org.ua.
3. Garcia Mouton, P. (1995). *Lenguas y dialectos de España*. ARCO LIBROS, 23–25.
4. Квіліс, А. (2019). Іспанський трактат по фонології та фонетиці. Гредос, 453–564.
5. One World Nations Online. (2021). "Official and spoken languages of European countries".
6. Reyes Ruiz, F. (2007). *El habla de Málaga: estudio dialectal*. Málaga: Diputación Provincial de Málaga.
7. Lipski, J. M. (1994). *Latin American Spanish*. Longman Linguistics Library. New York: Longman.
8. López Morales, H. (2006). *Historia de la lengua española*. Madrid: Editorial Gredos.
9. Вернік, О. Л., & Варга, В. С. (2015). *Етнопсихологія молодших школярів*. Київ: вид-во ііі.
10. The American Heritage Dictionary. (2008). Архів оригіналу за 17 травня 2008. Процитовано 9 травня 2009.
11. Campbell, L. (1977). *Quichean Linguistic Prehistory*. University of California Press.
12. Santamaria, F. *Diccionario de Mejianismos*. Mexico: Editorial Porrúa S. A.
13. "Etimología de Azúcar". Web etimologías de Chile. Consultado el 10 de octubre de 2014.
14. Menéndez Pidal, R. (1906). *El dialecto leonés*. Madrid: Tipografía de la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.
15. Zamora Vicente, A. (1960). *Dialectología española*. Madrid: Gredos.

16. Penny, R. (2002). *A History of the Spanish Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
17. Alvar, M. (1996). *Manual de dialectología hispánica: el español de España*. Barcelona: Editorial Ariel.
18. Real Academia Española. (Без дати).
19. "Etnopsicología". Велика данська енциклопедія. Велика каталанська енциклопедія. Популярний ілюстрований енциклопедичний словник Сальвата за 1906–1914 роки.
20. Isogloss maps для Iberian Peninsula Spanish, згідно з ALPI.
21. Ariza, M. (Рік невідомий). *Lingüística e historia de Andalucía*.
22. Gomez Solis, F. (Рік невідомий). *Contribucion a las Historia Linguistica de Andalucía: Cordoba*.
23. Morillo-Velarde Pérez, R. (Рік невідомий). "Un model de variación sintáctica dialectal: El demostrativo de realce en el andaluz".
24. Collins, R. (1989). *The Arab Conquest of Spain, 710—797*. Oxford: Blackwell.
25. Chalmeta, P. (1994). *Invasión e islamización. La sumisión de Hispania y la formación de al-Andalus*. Madrid.
26. Afonso, A. Martins. "Curso de história da civilização portuguesa". 8ª ed. Porto: Porto Editora, [D.L. 1972].
27. Reilly, Bernard F. "Cristãos e muçulmanos: a luta pela Península Ibérica". Lisboa: Teorema, 1998.
28. Bronisch, Alexander Pierre. "Reconquista und Heiliger Krieg — die Deutung des Krieges im christlichen Spanien von den Westgoten bis ins frühe 12. Jahrhundert". Münster: Aschendorff, 1998.
29. Lomax, Derek William. "Die Reconquista. Die Wiedereroberung Spaniens durch das Christentum". München: Wilhelm Heyne Verlag, 1980.